

СТАНОВИЩЕ

ОТ

проф. д-р Веселин Т. Беловеждов, дм

Ръководител на Катедра по обща и клинична патология,

МФ, Медицински университет - Пловдив

в качеството му на член на научно жури въз основа

на заповед Ректора на МУ - Пловдив № P-1869/26.03.2026

относно дисертационен труд на тема:

„Съдебномедицинска характеристика на уврежданията при падане от различна височина“

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“
по специалност „Съдебна медицина“

с автор: **д-р Пламена Миленова Динева**

научни ръководители: **проф. д-р Павел Тимонов, дм** и **доц. д-р Ана Николова, дм**
научен консултант: **доц. д-р Антоанета Фъсова, дм**

Катедра по съдебна медицина и деонтология
Медицински университет – Пловдив

Представеният дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по специалност „Съдебна медицина“ е структуриран по класическия за този вид научни разработки начин и включва: въведение (1 стр.), литературен обзор (34 стр.), цел и задачи (1 стр.), материали и методи (2 стр.), резултати (91 стр.), обобщение и обсъждане на резултатите (17 стр.), приложение в съдебномедицинската практика (2 стр.), заключение (2 стр.), приноси (2 стр.) и библиография.

Още от съдържанието е видно, че авторът е възприел правилна логика на изложението – от теоретичната постановка на проблема, през неговото методично изследване, до практическото му приложение в съдебномедицинската експертиза. Това е особено важно при тема с ясно изразена експертна и медико-правна значимост, каквато е съдебномедицинската оценка на уврежданията при падане от различна височина.

Темата на дисертационния труд е безспорно актуална както в теоретичен, така и в практико-приложен аспект. Падането от височина е сред водещите причини за тежък травматизъм и смърт, наред с пътно-транспортните произшествия, като в редица случаи е свързано със злополуки, суицидни действия, а по-рядко и с други механизми. В увода правилно е подчертано, че паданията от височина заемат едно от челните места по смъртност, свързана с травматизъм, като са особено релевантни и в контекста на трудовите злополуки в България.

Съдебномедицинската важност на проблема произтича от обстоятелството, че при аутопсията експертът нерядко е изправен пред съществени затруднения при интерпретацията на травматичните увреждания и при определянето на рода на смъртта. Авторът правилно отбелязва, че родът на смъртта е правно понятие, но съдебномедицинската находка има основно подпомагащо значение за неговото дефиниране. Именно тук дисертационният труд намира своето място – чрез опит за систематизиране на травматичните находки и тяхната връзка с механизма на падане, височината, начина на приземяване, първия контакт на тялото, особеностите на повърхността и редица други фактори.

От особено значение е и това, че дисертацията разглежда не само класическите фатални падания от голяма височина, но и по-слабо проучените случаи на падане от малка височина, включително от собствен ръст, при които диференциално-диагностичните затруднения в съдебномедицинската практика могат да бъдат значителни. Това придава на труда отчетлива практическа насоченост.

Литературният обзор е обширен по замисъл и разглежда проблема многопластово. Д-р Динева е подхождала не само описателно, но и концептуално, като е проследила :

- обстоятелствата, при които възникват паданията от височина;
- различните механизми и детерминанти на травматизма;
- вариабилността на травматичните увреждания според височината на падане;
- на костните, мекотъканныте и висцералните увреждания;
- особеностите на съдебноантропологичната интерпретация при скелетирани останки;
- затрудненията при разграничаване на падане от височина от други механизми на действие на твърди тъпи предмети.

Правилно е изведено, че съществуват множество фактори, които обуславят характера и тежестта на уврежданията – височина на падане, предварително придадена сила, възраст, пол, телесно тегло, характеристики на повърхността, начин на приземяване и първи контакт на тялото. Това е особено важно, защото показва, че авторът не разглежда падането от височина като еднороден механизъм, а като сложен комплекс от кинетични и биомеханични събития.

Съществено предимство на обзора е подробно разгърнатото описание на отделните групи увреждания. При падания от височина ≤ 3 метра са анализирани по отношение на:

- охлузванията, кръвонасяданията и разкъсно-контузните рани;
- уврежданията на меките тъкани;
- счупванията на черепа, прешлените, ребрата, гръдната кост, таза и костите на крайниците;
- уврежданията на мозъка и вътречерепните кръвоизливи;
- травмите на вътрешните органи, включително сърце и други структури.

Особено добро впечатление прави фактът, че дисертантката се е постарала да свърже чисто морфологичното описание с неговия съдебномедицински смисъл. Например, при черепно-мозъчната травма са разгледани различните типове контузии – coup, contrecoup, междинни, плъзгащи и херниални, както и епидурални, субдурални, субарахноидални и

интрацеребрални кръвоизливи, с акцент върху механизмите на тяхното възникване и съдебномедицинската им интерпретация.

Обзорът показва много добра ориентация в класическата и съвременната литература по проблема и създава необходимата теоретична основа за собственото изследване.

Критична бележка, която може да се направи, е че литературният обзор на места е прекалено подробен, с обширни теоретични отклонения в отделни подтеми. Това обаче не е слабост по същество, а по-скоро въпрос на редакционна интерпретация и възможност за достатъчна информация за обсъждането.

Целта на труда е ясно формулирана. Авторката си поставя за задача да получи **обективна съдебномедицинска характеристика на травматичните увреждания при падане от различна височина**, като отделно разглежда три групи:

1. падане под 3 метра;
2. падане от 3 до 9 метра;
3. падане над 9 метра.

Това разделение е методически правилно и логично, тъй като създава условия за стратифициран анализ и за сравнение между различни енергийни нива на травматично въздействие.

Основните задачи логично произтичат пряко от целта и включват:

- изследване на характеристиката на травматичните увреждания по телата на починали вследствие на падане в посочените височинни диапазони;
- сравнение на получените резултати с данните от български и чуждестранни проучвания;
- търсене на обективни критерии за разграничаване на различните височини на падане;
- извеждане на практически полезни съдебномедицински модели.

Целта и задачите са формулирани коректно и адекватно на темата.

От наличната информация и от формулировката на приносите е видно, че изследването е базирано върху *реален съдебномедицински материал от Пловдивска област за периода 2017–2021 г.*, като е извършен всеобхватен и детайлен анализ на случаи на падане от различна височина.

Макар в достъпните откъси да липсва пълният методичен раздел в детайли, логиката на изследването ясно показва, че д-р Динева е използвала ретроспективен съдебномедицински анализ на аутопсионни данни, систематизация на травматичните увреждания по анатомични области и органи системи, както и съпоставка с литературни източници. Това е уместен подход за такава тема, тъй като позволява да се установят повтаряеми морфологични закономерности и тяхната връзка с височината на падане.

От характера на изложението може да се заключи, че авторът е работил по алгоритмичен модел на описание, което е особено ценно за съдебномедицинската практика, където систематичността на аутопсионния протокол е от съществено значение. Това е потвърдено и в раздела за приносите, където изрично се подчертава необходимостта от подробно и систематично извършване на съдебномедицинската обдукция по предложен от автора алгоритъм.

От съдържанието на труда и формулираните приноси става ясно, че основният резултат е систематизираното описание на травматичните увреждания при падания от различна височина като е направен опит те да бъдат свързани с ориентировъчна преценка за височината на падане. Авторът не се ограничава до общи констатации, а се стреми да изведе характерни комплекси от увреждания, които да имат съдебномедицинска стойност.

Съществено значение има изведеното разграничение между уврежданията при:

- падане от собствен ръст и/или ≤ 3 м;
- падане от средна височина;
- падане от значителна височина.

Това е особено важно в практиката, защото именно в тези гранични и спорни случаи експертът трябва да прави сложни изводи относно механизма на травмата, възможността за свободно падане, вероятността за съпътстващо насилие и съответствието между данните от огледа, аутопсията и разследването.

Отделните литературни данни, включени от автора, показват и стремеж към количествена интерпретация на някои находки, например:

- множественост на охлузванията при ниски падания;
- различна честота на кръвонасядания и разкъсно-контузни рани;
- относително нисък процент на определени костни фрактури при падания ≤ 3 м;
- характерни особености на черепно-мозъчната и вътречерепната травма.

С най-голяма практическа стойност обаче е обстоятелството, че въз основа на анализа са разработени **оценъчни скали за ориентировъчна преценка на приблизителната височина на падане** според установените травматични увреждания. Това е сериозен научно-приложен резултат, защото прехвърля труда от нивото на описателен обзор към нивото на инструмент с експертна стойност.

Видно от структурата на труда, дисертантката е отделила самостоятелни раздели за обобщение и обсъждане на резултатите и за приложение в съдебномедицинската практика. Това е правилно решение, тъй като темата предполага не само научно описание, но и практическа трансляция на резултатите към експертната дейност.

Практическото приложение на подобен труд е очевидно в няколко насоки:

- при съдебномедицинската аутопсия на случаи със съмнение за падане;
- при диференциране между падане от височина и други механизми на травма;
- при преценка на вероятната височина на падане;

- при разграничаване между нещастен случай, суицид и евентуално хомицидно действие;
- при съдебноантропологични случаи, когато са налице само скелетни останки.

Особено положително следва да се оцени факта, че авторката е разработила **практико-приложим вариант за работа при случаи, свързани с падане от височина и/или от собствен ръст, включително при случаи със съмнение за падане от височина**. Това е пряк принос към експертната работа и показва, че дисертационният труд е ориентиран не само към академично попълване на празнини в литературата, но и към реалната нужда на съдебномедицинската практика.

Приносите на труда са ясно формулирани и групирани в три основни категории.

А. Приноси с научно-приложен и оригинален характер

При тях д-р Динева посочва, че е проведен всеобхватен и детайлен анализ на травматичните увреждания, съпровождащи паданията от различна височина, въз основа на съдебномедицински случаи от Пловдивска област за периода 2017–2021 г. Освен това е разработен практико-приложим вариант за работа при такива случаи, а за първи път в българската съдебномедицинска литература е извършен систематизиран и подробен анализ на травматичните увреждания при падане от различна височина, базиран на реален съдебномедицински материал.

Б. Потвърдителни приноси

Проучването потвърждава необходимостта от подробно и систематично извършване на съдебномедицинската обдукция при починали вследствие на падане от височина, с описание на установените увреждания по предложен алгоритъм. Освен това получените резултати в значителна степен потвърждават данните от използваните български и чуждестранни литературни източници.

В. Практически приноси

Те се свеждат до разработване на оценъчни скали за ориентировъчна преценка на приблизителната височина на падане въз основа на характерните травматични увреждания, установени при съдебномедицинския оглед и обдукция. Именно този принос е с най-голяма непосредствена стойност за експертната дейност.

Като цяло приносите са реални, логично произтичат от съдържанието на труда и не са формални.

Резултатите от дисертационния труд са представени в три публикации, едната от които в реферирано списание.

Въз основа на представения труд считам, че дисертационната разработка на д-р Пламена Миленова Динева е посветена на значим, труден и недостатъчно разработен в българската съдебномедицинска литература проблем. Трудът има ясна практическа насоченост, добра теоретична основа и съдържа реални научно-приложни и потвърдителни приноси.

Особено ценя опита на автора да систематизира уврежданията при падане от различна височина, да ги използва като ориентир за експертна оценка на механизма на травмата и да предложи алгоритъм и скали с практическо приложение в съдебномедицинската дейност. Това прави труда полезен не само от научна, но и от непосредствено експертна гледна точка.

Поради изложеното давам положителна оценка на дисертационния труд и считам, че той отговаря на изискванията за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по специалност „Съдебна медицина“. Затова ще гласувам позитивно, а и си позволявам да предложа на членовете на уважаемото научно жури също да дадат положителен вот и да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ на д-р Пламена Миленова Динева.

15. 04.2026 г.

проф. д-р Беловеждов, дм

Заличено на основание
Чл.5 §1, б.“В” Регламент (ЕС)2016/679